

Landbrugskandidat 45, landbrugskonsulent i Nyborg 44-50, friskolelærer i Brudager 50-56, lærereksamen 60. ~ 3. nov 46 Vera Knudsen, * 25. dec 18 Løvstrup, Hanning sogn. Faderen: Plantor Vilhelm Knudsen.

Litt: H. Bruun: Forsøg til beskr af M, 1806, H. Weitmeier: Om M for 150 aar siden, Saml t jyske hist og top 4. r I, M. Mikkelsen: Et par træk af M præstehist, Fra Ribe amt 1915, H. Kjærgaard: M i tidl tid, smst 1928, N. M. Kromann i Turistf aarskr

1935, s 91 f, Achton Friis: De danske Øer 1926-28, Helga Stemann: Minder fra M, Fra Ribe amt 1939, 143 f, N. Kingo Jacobsen i Geogr tidsskr 1953, s 134 f, Khst saml 7. r III, 251, Jyske saml 2. r I, 19 f, Samvirke, 1959, nr 19, Berl Tid 11 marts 62 (Niels Blædel), Helga Stemann: Mandø-minder, Ribe aarb 1936-39, 143 f, N. Kingo Jacobsen: Mandø, Geogr tidsskr 1953, H. K. Kristensen: Gl. fiskerlejer, 1965, 112, f, Johanne Nielsen: Livet paa M i forr aarb, Ribe aarb 1947, 497 f, Louis Blauenfeldt: IMs hist 1912, 349, Jyske saml VII, Mich. Mikkelsen: Af M præstehistorie, Ribe aarb 1915, Kirke og sogn 1953, s 323, H. P. Kjærgaard 1934-61: Om forholdene paa Mandø.

Gørding herred

GØRDING-VEJRUP

Gørding sogn, 5141 ha, paa et ikke særligt højliggende bakkeø-terræn (indtil 42 m), ler- og sandmuldet jord, heden er faktisk borte, smaa plantager. Holsted aa i en dyb, smal dal. - Byerne Nr G (med kirke, længst mod nord) og pgd. Sdr G (med mh) og G stationsby danner en lang, sammenhængende bybebyggelse fra nord til syd (1107 indb) med apotek, læger, butikker, centralskole (opf 1895, udbygget 1911 og 1964-65), bibl, alderdomshjem fra 1938 med kommunekontor, lystanlæg, sportsplads, kro, affholdshotel m m, - Bjærndrup, Ilsted. Bebyggelserne Lovrup, Hesselund, Nr og Sdr Bøe, Tange o s v, flere større gaarde. (Varho og Staarupgaard har været hg).

Oldtidsminder: Jættestue ved Sdr Bøe, 16 høje, 113 høje sløjfet. Herredstinget holdtes paa G hede (Tinglund ris) indtil det c 1670 blev flyttet til Sdr Lovrup, 1747 flyttedes det til Vejrup.

Stationsbyen skabtes efter banens aabning 1874.

Vejrup sogn, 2673 ha, er overvejende jævnt bølget bakkeø-terræn uden større højder (Malt-høj mod øst 45 m). Mod syd lerjord, ellers sandet. Mod vest en bred hedeslette ved Sneum aa. En del plantage. - Byerne V (316 indb) med centralskole fra 1960, bibl, mh fra 1920, kro, butikker osv. En del af Endrup. - Bebyggelserne Rebelsig, Grisbæk, Bækmark osv.

To høje bevaret. 50 høje sløjfet. 1747 flyttedes tingstedet til V: 1747-1811 i Endrup, senere v V kro.

Stationsbyen skabtes efter banens aabning 1918.

Af den ældre præstehistorie

Den ældste præstehistorie ligger noget i det uviste. Den første lutherske præst var vist hr. *Jens*, hvis son blev sp i Galten-V. *Niels Pedersen* (1604-51) blev provst, *Niels Aastrup* af Aastrup-S (1651-60) døjede krigens besvær. Provst *Chr. Nielsen Bredstrup* (1660-76) efterfulgtes af sin svigersøn, *Andreas Adamsen* (Verlohren), † 1693. *Hans Friis* (1693-94) efterfulgtes af en søn af provst Chr. Bredstrup: *Mag Peder Christensen Gørding*, ~ formandens enke. Han var »lærd, dygtig, from og taalmodig« (W I, 455). Han havde en undervisningsanstalt, hvorfra han dimitterede til universitet. Han døde 1707, (trykt ligprædiken af mag P. Terpager, Ribe). Efter *Chr. Ulrik*

Helt (1707-11) kom *Johan Hygum*, der døde 1712 (vidtløftigt epitapium), *Jacob Pedersen Thornam* (1712-21) og *Johan Arent Rose* (1721-34) vides der ikke meget om. Roscslægten findes stadig i sognet. Desuden formodes det, at han var i slægt med herremanden paa Bramming. Provst *Jochum Fr. Johansen Neumann* (1734-79), søn af apoteker og raadmand i Ribe Jochum N, provst N giftede sig med fmds enke, og en søn blev sp i Kvong-L. 1744 skriver *Brorson*:

Hr N prædikede over 1. kor. 2,4 og forestillede heel opbyggelig den korsfæstedes ypperlighed. Han er en flittig mand i sit embede og har gjort sig megen flid med børnene, som derfor ogsaa svarede smukt. Mgh meget at tent«. - 1750: Provst N katekiserede grundig over en del af de tre troens artikler, ungd, upaaklagelig«. 1755: Provst N katekiserede smukt om de sidste ting. Degnen *Hansen* er ustraffelig, mgh fik det vidnesbyrd, at de var meestendels fri for aabenbare forargelser«. 1760: Provst N, »en opbyggelig lærer, katekiserede over de vigtigste guddommelige sandheder. Degnen, studiosus P. *Rose* forestaar skoleholdet upaaklageligt. I mgh blev intet klaget«. (Vis s 17, 55, 99, 140 jvf brev 1760, s 335). - *Ditlev Joh. A. Fabricius* af Varde (1779-88) efterfulgtes af *Hans Madsen*, † 1790. Eftermanden *Herman Borch* af Ho-O († 1806) giftede sig med hans enke, *Andreas Rosenwold* (1807-40) havde været missionær i Frederikshaab og Godthaab, Grønland siden 1796. Han klagede over, at Frederikshaab og Godthaabs missionær skulle bo eet aar ad gangen hvert sted, og at Godthaab ikke kunne bestrides forsvareligt, uden at der ansattes en særlig missionær ekstra (Ostermann: Den grøn l miss hist, 1921, s 212). Han var meget virksom i Grønland, døbte ikke mindre end 227 hedninger i de 10 aar han var der (smst s 215).

Tiden efter 1849

Disse sogne laa omkr 1850 afsides og var besværlige. Ingen vækkelser havde her været, lidt herrnhutisme havde overvintret. Nogen gammeldags gudsfrygt, ikke meget liv. Sognene betegnes som »døde« omkr 1860. Banen drog Gørding ud af afsidesheden, og nu kom der en gang imellem missionærer (kolportø-

rer) og holdt møder; der blev efterhaanden nogle smaa IM samfund. Indtil 1914 var præsterne nærmest u p eller grundtvigske. Om Vejrup, se ndf.

Pastor *C. V. Hansen* (1840–60) kom hertil fra Mandø og flyttede til V Velling-S, se der.

Pastor *Peter Høeg* (1860–77) var historisk interesseret, et ordensmenneske. (Arkivet i fin stand), var konservativ, frygtede forandringer, fremskridt og det ny, der meldte sig. Han havde været folketingskand i Fredericia (Vejle a folkebl 23. jan 88). Om pastor *Jacob Aagaard* (1877–96) se ndf. I disse aar begyndte den ny udvikling, baade materielt og aandeligt. Indre mission slog rod i Gørding, og der blev bygget mh 1887. Her blev holdt mange møder. Kirkegangen var jævn. Grundtvigianismen fik stærkt indpas. Adskillige kom paa højskole. Grundtvigske ordførere fra egnen kom her jævnligt.

Pastor *J. C. Zinn* (1897–1905) var vokset op i IM (hans bedstefader var lærer Johan Povelsen, Stenille, hvor Kirk foren f IM blev stiftet 1861). Som realskoleforstander i Otterup var Zinn blevet grundtvigsk. Med friske kræfter og varm vilje traadte han ind i præstegerningen i Gørding, som 1897 var blevet et aandeligt vaagent pastorat, med en grundtvigsk og en IMs bevægelse. Han søgte at vise forstaaelse til begge sider, og han magtede brydningerne i Gørding, saa han samlede folk fra alle sider. Vanskeligt var det med IM (engang afbrød en missionsmand ham i kirken). Z var meget musikalsk og sammen med sin udmærkede hustru fyldte han pgd med musik. Han havde en evne til at finde ny rigdomme i evangelierne. Hans nærmeste nabo, fabrikant *Chr. Sørensen*, et prægtigt par, der havde arbejdet sig op fra smaa kaar til velstand ved en klædefabrik, der blev drevet af en vandmølle, var ham til megen støtte. En anden dog hjælp var den livlige lærerinde, frk *Wimmelmann*. Fru *Zinn* blev saa stille, da Zinns moder tog ophold i pgd, og man mærkede en vis spænding. Z var en rank og spændstig mand, alvorlig, samlede mange. Han forstod at give sine prædikener en pointe, saa folk »fik noget med sig hjem«. (N. A. Jensens her V, 128 f). Pastor Z har i en rude i dagligstuen indridset navne paa alle præster her siden ref. I en anden rude har han indridset: »Hvad Jesus mig har givet, det gør for Gud mig kær«.

Pastor *Ed. F. P. Melbye* (1906–14) havde været lærer for prinserne ved hoffet (Gustav, Aage og Axel), var interesseret i skolen og i børns vel, var her fmd for vægeraadet og virkede for Santalmissionen, og fmd for sydvestjydsk præstekonvent Han var meget grundig, følte sig godt hjemme i Gørding-V, søgte at være præst for alle uden at være partimand.

Indre mission blev i disse aar bla ledet af den gamle missionær *N. Kr. Riisbjerg* († 1915). Han var tidligt blevet omvendt, var med i krigen 1864 og lovede Gud, at hvis han slap fra det med livet, ville han indvi sit liv til Guds tjeneste. I mange aar sled han med at opdyrke hede paa en mager hedegaard, og om aftenne red han paa sin lille hest over hederne for at holde møder. Han havde virket i Sdr

Felding, Klovborg og Ikast, før han kom til Gørding, hvor han gjorde et trofast arbejde, lige til han døde 76 aar gl. (DnA 1917, s 49).

Præstevalget 1914 blev bevæget. De grundtvigske ønskede pastor *J. H. Jensen*, Hee, IM ønskede pastor *S. C. Søbysø*, IM havde 6 stemmer, mens de grundtvigske kun 4 stemmer i menighedsraadet. Modstanden ved Søbysø udnævnelse 1914 kulminerede i en henstilling til ham om at trække sig tilbage, under trusel om stor sognebaandsløsning, osv. Men S lod sig ikke rokke. Saa kom pastor *Søbysø* hertil (1914–21). Først sundede han sig lidt, og da modstanden havde lagt sig nogenlunde, tog han fat. Kirkerne blev overfyldte, ogsaa folk fra nabosogne strømmede til. Pastor S blev den førende IMs præst i provstiet og var meget benyttet som taler i IMs kredse over hele Sydjylland. Der blev vækkelse i begge sogne, især blandt de unge i Vejrup. Missions- og vækkelsesugerne samlede mange, og moderne kunne godt trække længe ud. Søbysø rigt udrustede hustru var ham en stor hjælp. Hun var som ung blevet grebet af (senere biskop) *Oluf Olesens* forkyndelse i Horsens, og der var nær forbindelse mellem Søbysø og stiftsprovst *Olesen*, Ribe, i disse aar. Han var en repræsentativ skikkelse, betydelig prædikant, og navnlig hans prædikener i paasken huskedes. Han talte gerne om himlen, og han valgte ofte til højmessens en salme, der handlede direkte om himlen (se her V 107).

Pastor Søbysø skriver hertil: Der var to smaa IM-smf, et i hvert sogn, i Gørding var den unge, ivrige tømmerhandler *Chr. Nielsen* og hans fætter, isenkræmmer *Johs. Nielsen* de bærende, i Vejrup lærer *Jensen* og de to gaardejere *Las Lassen* og *Hans Pedersen*. Der var ogsaa en del grundtvigske, som samledes i fh, hvor der dog egentlig kun sjældent var foredrag. Der blev gjort et godt ungdomsarbejde i KFUM og K. Det var et godt sted at være præst, og vi oplevede vækkelser, hvor hele familier blev omvendt. Verdenskrigen 1914–18 gjorde indtryk paa en del, men større indtryk gjorde vist den spanske syge 1918 flg, da mange blev revet bort. I den tid mærkede man i høj grad, hvor dybt mennesker trænger til evangeliets hjælp. Efter vækkelsen i Vejrup blev der bygget miss-hus i Vejrup, indviet 2. dec 1920 af pastor *V. Kold*. Det ligger udmærket, midt i sognet, lige ved jernbanestationen. Valgmenighedspræst *Trier*, Askov, kom her regelmæssigt og holdt gr gudstjeneste.

Pastor *H. N. Jensen* (1921–33) var en ældre mand, da han kom hertil. Han havde paa Læsø staaet midt i et stærkt IMs liv, han var en solid, jævn mand, stilfærdig og ægte. IM lededes dygtigt af tømmerhandler *Chr. Nielsen*, kirkegangen var god, men ikke saa stor som i Søbysø tid. 20. sept 1929 indviedes det nye smukke miss-hus i Gørding.

Pastor *Sv. Gaarn Larsen* (1933–46) var kun 25 aar gammel, da han blev udnævnt hertil, havde accessit ved univ, BM i Kr fredsforbund, se, Viiby, Jyll. Uden særligt partipræg.

Gaarn Larsen havde et positivt forhold til IM, han stod i kraft af sin personlighed selvstændigt over retningerne.

Hans tid i Gørding-Vejrup var paany en aandelig opgangstid. Landbrugskrisen og kri-

gen gjorde sit til, at hans evg forkyndelse slog igennem og kirkerne fyldtes. Hans nære samarbejde med IM synes dog ikke at have skadet hans arbejde, som sognets præst. Han var meget afholdt i vide kredse. Medens forholdet mellem pastor *Søbye* og tømmerhldr *Chr. Nielsen* ikke altid var lige godt, de ville begge lede IM, (og det er jo ikke saa godt med 2 haner i samme kurv), var der et meget smukt forhold mellem *Gaarn Larsen* og *Chr. Nielsen*.

Pastor *A. E. Petersen* (1946-63) betegnede sig som nærmest grundtvigsk og skriver, at kkg i G var 3 pct, kun ringe kirkelig forstaaelse og ansvarsbevidsthed uden for IM, »blandt hvilke der er nogle lidet kirkelige, andre helt ukirkelige«. Megen velvilje over for præsten, kirkeblad, IM-smf (120 medl), sdsk, M-spejdede, KFUM og K (20 og 20), grundtvigsk foredragsf (100), 2 fh. Ingen standstorsf. Pastor P var fmd for foredragsforeningen.

»Der er to forhold, som befolkningen særlig omtaler: at pastor P var en dygtig havemand og meget flittig til husbesøg. I mange hjem var han en kærkommen gæst hos gamle og syge, som han søgte at bringe hjælp og trøst og sprede lidt glæde for.

Præstegaardshaven fik han moderniseret og udvidet og lagde et stort arbejde i dens forskønnelse. Selv anlagde han et smukt anlæg ca ½ td lid, nord for præstegaarden.

Kirkebesøget var vel mindre end hos forgængerne, og det var ham en skuffelse, at hans grundtvigske venner til tider svigtede ham.

I de senere aar svigtede kræfterne, og sygdom bevirkede, at han tog sin afsked 1963. Dog havde hans virke og noble færd i sognet givet ham en meget stor vennekreds (P. E. B.).

Pastor *P. E. Bjerno* har virket her siden 1964.

Kirkegangen er atter steget, og altergangen er næsten 3-doblet.

Pastor *Bjerno* er flittigt anvendt som prædikant og foredragsholder ved saavel IM som Kirk samf, møder og stævner, samt ved kulturelle møder. Uden retningspræg søger han at være sognets præst. En fordel er ombygningen af præstegaarden med den nye konfirmandsal, der anvendes til sammenkomster efter de velbesøgte ungdomsgudstjenester, hvor en kreds af yngre lærere hjælper til. En husmoderdag begynder med gudstjeneste. Det samme sker ved Kirk samf halvaarlige møder og det af menighedsraadet arrangerede sommermøde, med talere fra begge de kirkelige retninger. Endvidere holdes videregaaende konfirmandundervisning for tidligere konfirmander en gang maanedlig.

1. søndag i maj er der siden 1922 holdt større KFUM og K møder i Gørding.

Vejrup. 1946 oprettedes et embede som kkp, omdannet til rkp 1961, med bolig i *Vejrup*. Her har præsterne *O. M. Jørgensen* virket 1946-49, og derefter pastor *Jens Abildtrup*.

Fælles kirkeblad, red af lærer *C. J. Gräs*, G. Fra *Vejrup* skrives: Omkring 1890 var der meget lidt trosliv i *Vejrup*. En ældre mand, *Augustinus Jakobsen* flyttede til V, da han købte en lille landejendom i den østlige del af sognet. Han havde sin datter og svigersøn

(*Andreas Michaelsen*) med sig. De levede deres liv med Gud, begyndte at holde smaa møder med bibelsamtale. Venner fra Gørding og Aastrup kom, det var indremissionærer, der talte. Der blev et godt lille samfund i Østre *Vejrup*, de samledes i hjemmene, og man begyndte en børnegudstjeneste, en tjenestekarl fra Lovrup ledede den, derefter blev *Morten Olesen* fra Terpling, Aastrup, leder i flere aar, han gik den lange vej hertil. Nogle troende unge samledes senere under hans ledelse til smaa møder, der førte til oprettelsen af KFUM og K. Omkring 1900 aabnedes gdjr *Las Lassens* deres hjem for møder. Han havde været alvorligt syg, men kom sig, og nu gav han Gud sit hjerte, og hans kone, *Marie*, fulgte med. De indbød missionærer som *Jens Holt*, *Ole Hansen*, *N. Kr. Riisbjerg* og flere, og her var et IMs samlingssted i flere aar. I *Las Lassens* have blev der holdt sommermøder, undertiden med hornmusik fra Vamdrup. Saa kom lærer *L. Jensen* til V østre skole, hans kristendomsundervisning var levende og bar god frugt, han besøgte de syge, og han fandt sin plads i det lille samfund.

Den mærkbare forandring skete, da pastor *Søbye* kom hertil 1914. Hans vækkende forkyndelse blev et kald for mange. Den lille *Vejrup* kirke fyldtes til trængsel søndag efter søndag, ogsaa af flere udenogsns. Pastor *Søbye* holdt møder og bibelæsninger rundt om paa gaardene, og det kneb med pladsen. Hjemmene blev for smaa, man lejede undertiden forsamlingshuset til møde. Og saa begyndte man at samle penge til et miss-hus, I det fattige sogn blev der samlet 22000 kr, og det var næsten gældfrit, da det blev indviet 2. dec 1920. Nu havde man et rummeligt og godt samlingssted til møder, bibelsamtaler, KFUM og K, bedemøder, sdsk, missionsuger osv. Huset blev flittigt brugt, fmd var gdjr *Hans Petersen*, *Grisbæk*, og efter hans død møller *A. Smidt*. Aaret efter indvielsen flyttede pastor *Søbye*, men pastor *H. N. Jensen* gik godt ind i arbejdet. Ordet blev kraftigt forkyndt og der har flere gange været vækkelse, ogsaa blandt de unge.

Pastor *Abildtrup* skriver: Gode forhold, det kirkelige liv præget af IM, IM-smf, sdsk, ungdomsarb, KFUM og K, gr ungdomsf, fh, jævne forhold. Rkp læser med konf fra V og fører kirkebøger for V sogn.

Den førende i IM var tømmerhandler *Chr. Nielsen*, Gørding (* 80, † 44). Han har i bogen, »Guds kald« fortalt, at han var 12 aar, da hans fader døde, og til sin lille søn sagde han: »Du, lille Christian! Du skal blive en Jesu Kristi discipel, og du skal være god mod din moder!« Han blev en vild krabbe, men fra den dag, da han blev omvendt, fulgte han faderens formaning. Chr. N har fortalt om sin omvendelse i de unge aar paa Haslev højskole. Fra Haslev kom han paa Grønners handelsakademi i Kbhvn, og bad Gud om mod til at være sin tro bekendt. Allerede første dag var der en ung fyr, der hørte, at Chr. N kendte højskoleforstander *P. C. Davidsen*, Haslev. Chr. N sagde, at Davidsen var en god mand . . . »Ja, svarede den unge mand, han er god, men han er bare saa forfærdelig missionsk«. Chr. N riposterede: »Missionsk, ja, det er han, men

det er netop derfor han er god!« ... Chr. N bevarede sin ungdoms glød til det sidste, han blev aldrig træt af at vidne: »Vor store Gud gør store undere, men det største under har han gjort mod mig«. Han blev benyttet som IM-lægmandstaler, var især yndet af de unge, han satte de store ungdoms-maj-møder i Gørding i gang, var 1913 med paa KFUMs verdenskonference i Edinburgh.

Blev anset for at være maaske Vestjyllands betydeligste IM-lægmand. Allerede 1913 kom han, 33 aar gammel, ind i IMs landsstyrelse, og var ved sin død den, der havde siddet der længst tid. Han sagde, at han gik ind i bestyrelsen for at repræsentere det jævne lægfolk. I Gørding stod han med stor autoritet i menighedsarbejdet. Han bar IM her paa flere maader. Han var ogsaa en dygtig forretningsmand, den »fødte chef«, som hans personale saa smukt skrev (IM Tid 1944, s 250), og det tilføjes, at alt gik saa godt under hans stærke og dog saa kærlige haand. Med energi, flid og dygtighed drev han forretningen op til at være en mønsterforretning, med orden overalt, og han var altid rede med hjælp og gode raad. (Lagerforvalter N. M. Nielsen, Gørding). Pastor Chr. Bartholdy skrev smst: »Hvor havde Chr. N dog mange venner, vundet ved hans hjertevarme forkyndelse og i sit dejlige hjem sammen med sin gæstfri hustru. Hvor vil han blive savnet i IMs bestyrelse. Der var noget lutret og rent over ham. Bange for at gøre noget forkert eller saare nogen!

Chr. Nielsen var samvittigheden i bestyrelsen. Naar vi sluttede med fællesbøn, anførte han os tit. Han talte saa frimodigt med vor fader i himlen, det varmede en om hjertet at være med i saadan en bøn. Chr. Nielsen var en af dem, der vandrede i frygt sin udlændighedstid. Og saa var den frygt for at gøre Gud imod jo saa herlig parret med hans lyse og glade sind. Glæden lyste gennem ham, naar han forkyndte ordet, og ved den holdt han tilhørerne fanget. Men ikke alle vidste, at den glæde ikke var letkøbt. Vi bad ham tit tale ved vore store møder, men han var altid ulykkelig, naar han blev opfordret, og bad saa mindelig om at blive fri. Vi forstod, at det kostede ham megen aandelig kamp at faa det ord fra Gud, som han bragte.«

Indremissionær Fr. Juul skrev (IM Tid 1954, s 112 f):

»Han staar tydeligt i erindringerne: Den stou- te *tømmerhandler* i Gørding, saadan som han stod i missionshuset og ledede sangen med sin stærke røst, mens fødderne hævede kroppen op og ned i takt til melodien. Faa forstod som han at skabe fest omkring sig, hvad enten man saa mødte ham ved et stort stævne, ved et dagligt møde eller i hans hjem, eller naar han trak en afsides for at sige nogle gode ord til en. Vel kendte han ogsaa suk- ket. Med sandhedens overbevisende tonefald kunne han klage over ringheden i sit eget kristen- liv, men først og fremmest husker vi ham som den glade, ydmyge mand, der viste os, at tjenesten for Herren var ham og skulle være os en glæde.

Sjælden var han i sin omsorg for den enkel- te. Han ejede i sandhed omsorgens naadega- ve. Trygt kunne man gaa til ham med en el-

ler anden sag. Og naar man fik lov at opleve at bøje knæ sammen med ham, mens han stærkt og inderligt lagde sagen frem for Gud, følte man den i gode hænder. Mange gange i det forholdsvis korte spand af aar, underteg- nede fik lov at kende tømmerhandler Chr. Niel- sen, mødte man denne hans omsorg«.

P. Lodberg Jensen skr (IM Tid 1965, s 202):

»Han blev født paa kong Christian den Nien- des fødselsdag, deraf navnet, og noget kongel- igt var der over ham alle hans livs dage. Det var altid festligt at møde ham, og hvor var det fornøjeligt og opbyggeligt at gæste hjem- met i Gørding. Der var høj luft, godt humør og hellig alvor. Tømmerhandleren var manden med det varme hjerte og det muntre sind. Og det var hans barnlige tro paa sin himmelske fader, der skabte munterheden. Loftet i hans ejendom var indrettet til en stor kafferestau- ration, og her beværtede han sine mange gæs- ter ikke blot med den liflige drik, men ogsaa med sit sprudlende humør«.

»Tømmerhandler Chr. Nielsen var en for- kynder af Guds naade. Glæden over at være et Guds barn lyste gennem hans vidnesbyrd. Derfor var det altid festligt at sidde under hans talerstol. Han ejede overbevisnings glød, og gløden fængede ogsaa i vore hjerter. Han var en Guds spillemand, og han spillede paa mange strenge. Jeg har fra hjemmet faa- et overladt hans efterladte manuskripter og i afkortet form vil en del af hans taler og an- dagter være at finde i Indre Missions Tidende i den kommende tid.

Nu er jeg ganske klar over, at tømmerhand- leren som prædikant helst skulle baade høres og ses. Ofte var hans tale fyldt med smaa træk fra det virkelige liv – ja, og saa det at se hans glade ansigt«.

Naar vennerne var samlet, kaldte han sit hjem »Hotel Godt humør«. Sit sommerhus ved Vejrs strand kaldte han »Tøw lidt«.

Han var saa sprudlende, saa fuld af liv. Der- for var det saa vemodigt, at han saa pludseligt gik bort. Det var skærtorsdag 1944. I et smukt mindedigt skrev en af hjemmets venner, dig- teren Peter Vejrup:

Gud var ham god – thi god er Gud!
Skærtorsdag fik han rejsebud

Paa korsets dag han ovenfra
fik lov at skue Golgata.

Langfredag han i himmeldragt
med englehærens lovsangskor
fik lov at juble sit fuldragt.

Paa hans gravsten staar: »Mit liv er skjult med Kristus i Gud« ... (se J. C. Wimmelmann: C. N, Dn A 1945, s 81–88: P. Vejrup og Adrian Johansen: Chr. Nielsen, 1945).

IM blandt lægfolk nævnes iøvrigt:

Isenkræmmer Johs. Nielsen, fætter til Chr. N, Gørding († 37), (DnA, 1939,59). Snekerm Niels Ebbesen Askov (* 88) leder af sdsks, G. Kæmner J. C. Wimmelmann, G. – Kathrine Jen- sen, Dybmose († 58, 82 aar) husede talere, indbød til møder, virksom for Pathanmission- en. Isenkræmmer Marius Skousen († c 59) og postbud Erhardsen, G. Møller A. Schmidt, Vejrup. Gdjr Jørgen Christensen, Vejrup, Gris- bæk.

Den grundtvigske kreds: g (100 mdl) ledes nu af lærer *K. Holst* (efter skoleinsp Larsen Pedersen).

Andre: Læge *J. C. Jensen* (* 70, † 55) var sogneraads- amtsraadsmedl, i mghr, folketingsmd 32-45 (rad), fmd for Gørding fh, BM Danm afholdelsesforenings hovedstyrelse. Virkede her 1899-1955, betød meget i Gørding, arbejdede i folketinget for bedre præstelønninger. Altid stod der gny om hans navn. Han øvede meget godt, især for de svage i samfundet.

Gdjr *P. Danielsen*, V, fmd V foredragsf. Proprietær *Hansen*, Gørdinglund. Gdjr *M. Skov*, Staarup. Gdjr *Bened Bennedsen*.

Skolen

Overlærer *Martin Jespersen*, dygtig, respekteret, ledede G skole indtil skoleinspektørembedet blev oprettet i 1940'erne.

Skoleinspektør *J. Larsen Pedersen* (* 89, † 66) leder af G Folke- og realskole til 1959, virkede i 55 aar som kirkesanger i G, en myndig, elskværdig mand, der betød meget her, medl af sogne- og menighedsraad i en menne-skealder. Han var leder af den grundtvigske kreds, ledede sognets mandskor i over 40 aar, overdirigert Syd- og Vestjyske mandskor, fik Dansk sangerforbunds guldmedaille.

Centralskolerne betød en væsentlig ændring i skoleforholdene. Skoleinspektør *Børge Tofte-rup* leder G centralskole.

Førstelærer *de Place Hansen* leder V centralskole.

Desuden nævnes lærer *Pedersen*, V, lærer *Laust Jensen*, V, (* 78), lærer *Dreyer*, dygtig, afholdt.

Besættelsestiden:

Der var under krigen mange tyske soldater baade i Gørding og Vejrup. Begge mh var taget i brug af besættelsesmagten, ligesaa præstegaardens konfirmandstue i de sidste maaneder før maj 1945. Præstegaardens lade var granatmagasin. I dagene efter befrielsen drog mange tusinder tyske soldater forbi præstegaarden, gennem Gørding, mod syd, ynkelige at se paa, - en slagen hær.

1921 oplyses (Prf bl 1921, s 46) god kkg, IM fremherskende, 2 mh, 2 fh. Meget besværligt embede. Der kræves en aandeligt selvstændig mand, stor foredragsf, DdU, KFUM og K, sdsk. 1934: Kkg 10 og 12 pct, gode forhold, meget aandeligt liv, en del IM, mange møder og kredse, en del gr, 1943: Kkg 8 og 9 pct, rolige, en del aandeligt liv, 2 IM smf, KFUM og K, sdsk, 2 DdU, 1951: Kkg 3-4 og 7 pct, intet særligt karakteristisk, vel nærmest ringe dage i kirk hens, 2 IM smf, megen velvilje, 2 IM smf (120 og 100) gr foredragsf (100 sp) DdU (105), 1963, se ovf, 1966: God kkg 5-6 pct, megen velvilje, IM smf (130 og 100), foredragsf, sdsk, KFUM og K, ungdomsgrupper, DdU, mdl ungdomsgudstj (150). Møder i pgd, familiegudstj (vel besøgte).

Gørding kirke, smukt beliggende, højt paa en bakke over landsbyen, ved Holsted aa, er ret anse-lig, blytækt, hvidkalket. Romansk skib og kor af grønikvadere og nogen tuf, paa profilleret dobbelt-sokkel. Norddøren er tilmuret, sydøren bruges, har meget smuk, femsidede tympanon med flettede

kors og tolvstave. Rundbuevindue med femsided, liljeprydet overligger i korets østgavl. Enk oprind vinduer ses. Bjælkeloft. Sengotisk taarn 1759, med gavle i øst-vest, og krydshvælvet taarnrum med rundbue til skibet. Trappehus ved skibets NV-hjør-ne. Interessant sengotisk vaabenhus mod syd, af kampe- og munkesten, gavlen har tre tvillingbuede højblændinger, hvoraf den nederste naar ned og omfatter døren. Alterpanel med listefelter. Renæs-sance-fløj-altertavle fra ca 1625 med to skanske søjler og topkartouche. Malerier fra omkring 1700, (Nadveren, Gethsemane, Opstandelsen). Alterkalk 1732 af Bøthiger, Ribe, vinkande 1965. Smaa barokstager fra 1648, fint, men uheldigt overmalet korbuekrucifix fra ca 1250 med sidefigurer. Ro-mansk granitfont med glat kumme, cirkelslyng m m paa foden. Nederlandsk daabsfad fra ca 1625 med syndefaldet. Degnstol med snitværk. Smuk renæssanceprædikestol fra 1622 med korintiske hjørnesøjler og portalfelter med relieffer af Jesu barndomshistorie og en mærkelig fremstilling af syndefaldet. Samtidig himmel. Nyt stoleværk, enkelte med renæssancegavle fra ca 1600. Pulpitur mod vest. Skrifttøls klokke fra ca 1300. Epitafium med skildring af pastor Johs. Hygum († 1712). Inter-essant romansk gravsten indmuret i vaabenhuset. Gravsten. Kirken er restaur 1916 og 1950. 200 sd. Orgel.

Paa kirkegaarden blev begravet 9 tyske flygtninge 1945. 1966 flyttet til Oxbøl.

Mack. D, 26, 165 f, 408. Mack JG 280 f. Pont atl V 689. Jyske saml I, 259 f, Uldall: Kirkekl 53.

Vejrup kirke, syd for Kolding-Esbjerg landevej, er ret lille hvidkalket. Den romanske kirke er stærkt ombygget i gotisk tid, opr opført af granit, kamp og tuf paa svagt antydte skraasokkel. Skibets nordside og 2 vinduer er bevaret. Rund korbue med profilerede kragesten. Omkr 1350 er kirken delvis ombygget med røde munkesten, korgavlen fornyet, har 3 høje spidse blændinger og der har vist været et taarn. 1943 opførtes et svært taarn af mursten og grovpudset. Nyere vaabenhus mod syd. Altertavle med maleri (H. Dohm: Abraham paa vej til offerstedet med Isak, 1902). Nyt alterselv, dog en sengotisk disk. Smaa barokstager. Glat, romansk granitfont paa ny fod. Nederlandsk daabsfad med fremstilling af en hest. Lille, sengotisk krucifix. Smukt snedkret prædikestol fra ca 1550 med gotiske profiler og foldeværksfyldninger. Orgelfacade fra 1943. Orgel. 120 sd. Kirken restaur 1944.

J. Helms s 88, I »Ribe oldemoder« nævnes kirken ca 1340 som øde, vel efter den sorte død.

Folketal: 1850: 902 og 395, 1901: 1683 og 729, 1925: 2367 og 991, 1965: 2367 og 1180.

Altergæster: 1920: 1000 og 450, 1934: 850 og 400, 1943: 800 og 400, 1962: 600, 1965: 1646 i G.

Menighedsraad: 1913: 6 IM, 4 gr, 1920: 4 IM, 6 u p (gr), 1934: 5 IM, 3 gr, 4 u p, 1942: 6 IM, 3 gr, 1 hmd, 1 soc, 4 u p, 1953: 6 IM, 7 gr, 1 soc, 1961: 6 IM, 9 ikke IM (4 gr), 1965: G: 3 IM, 4 fælleskirke, 1 u p, V: 3 IM, 4 gr.

Kommunevalg: 1958: G: S: 144 (2), radikal 140 (1), venstre 470 (4), IM 110 (1), borgerl 149 (1). Fmd: Gdjr Anton Bruun.

Vejrup sogn udskiltes som selvstændig kommune 1908.

Kommunevalg: 1958: Venstre 161 (3), IM 90 (1), arb 54 (0), husm 194 (3), 1966: Gørding, soc 147 (1), rad 147 (1), 7 valgt paa 3 upol lister, Vejrup 5 upol lister. Fmd: Knud Sørensen.

Sognepræst

Indt 1857: a) 101 gr, 1 byg, b) 142 rdl, c) naturalier, d) 300 rdl, e) 68 td ld, 7 td hartkorn. Firlænget dels grundmuret pgd, dels bindingsværk. - 1870: Regul 1664 kr, netto: 4338 kr. - 1913: 1. kl, 1946: 2. kl, 1958: 12. kl. Pgd opf 1886.

18. 25. okt 1840-21. okt 60 (sp Mandø 26. aug 37): **C. V. Hansen**, fl t V Velling-S, se der.

19. 12. dec 1860-22. febr 77 (ord kat Trinitatis k, Fredericia 29. dec 51): **P. Høeg**, fl t Grejs-S, se der.

20. 3. maj 1877-31. dec 96 (sp Snebjerg-T 30. april 73): **Jacob Aagaard**, * 13. nov 31 Ribe. Forældre: Bager Knud Aa og Caroline Knudsen. Stud Ribe 50, c 58² (h₁). Lærer

Helsingør, ord kat Trinitatis k, Fredericia 2. nov 68, afsk 31. dec 96, † 17. sept 04. ~¹ 5. april 62 Magna Johanne Elisabeth Lindhard, * 19. maj 39 Højbjerg, † 25. jan 84. Forældre: Lærer Johannes L (af Aarhus domkirke), og Elisabeth Poulaine Groth, fru Aagaard var plejdet af kbmd Isak Sidenius Pontoppidan, Helsingør. ~² 21. okt 85 Dorthe Marie Kragh, * 18. maj 46 Fredericia, † 10. nov 86. Forældre: Smedesvend Johan Løbnitz H og Dorthea Elisabeth Kragh. – Faster ~ Böttiger, Lundum. Morbroder: Knudsen, Lejrskov-J. Fætter: Forf Jakob Knudsen, valg, Mellerup.

Pastor Aa mindedes som en »mærkelig mand«. Han var legemligt en kæmpe, og der fortælles mange besynderlige historier om ham. Da pgd blev ombygget 1886 ville han ikke flytte ud af den gamle præstegaard under ombygningen, hvorfors stuehuset lagdes saa upraktisk, at det blev skilt fra haven ved en stor gaardsplads, hvilket af flg præster betegnes som »en stor gene«.

21. 13. febr 1897–8. nov 1905 (skolebest Otterup 93): **J. C. Zinn**, fl t Viby, Ning herr, se Nørresundby-H.

22. 23. marts 1906– 5. maj 14 (rkp Esbjerg 13. dec 96): **E. F. P. Melbye**, fl t Faaborg-D, se der.

23. 8. sept 1914–10. jan 21 (kkp Vordingborg 16. febr 11): **S. C. C. Søbye**, fl t sp Vor Frelzers k, Aalborg, se der.

24. 1. juni 1921–9. juli 33 (sp Læsø 15. nov 05): **Hans Nielsen Jensen**, * 8. marts 63 Hostrup, Skads herr. Forældre: Gdjr sognef Jens Hansen og Ingeborg Christiane Leopoldine Pedersen. Stud priv 86, c 97² (nc), lærer Holsteinsminde 98, rejsesekr børnehj »Bethlehem« 99, afsk 9. juli 33, † 15. jan 40. ~¹ 30. maj 02 Kirsten Hansen, * 3. febr 69 Næsbjerg, † 16. febr 12. Forældre: Gdjr, sogne-raadsfmd Laurits H og Kirsten Nissen. ~² 8. marts 14 Julie Heintzelmann, * 20. okt 75 Byrum, Læsø, † 1. jan 60. Faderen: Skibsfører.

Pastor J arbejdede i sit hjem som landmand, indtil han begyndte at læse. Som rejsesekretær for børnehj Bethlehem holdt han 1237 møder landet over for hjemløse børns sag. Paa Læsø havde han en god gerning, stod midt i IM, og der blev indviet mh og sømandshjem (se her V 443). I Gørding fortsatte han paa samme linie, var afholdt og flittig, arbejdede godt sm med IM.

25. 18. okt 1933–26. maj 46: **S. B. J. Gaarn Larsen**, fl t Viby, Ning herr, se der.

Hjælpepræst hos pastor Gaarn Larsen

1944–47: **O. M. Jørgensen**, kkp her, se Borris-G.

26. 11. dec 1946–31. dec 63 (sp Seem-rkp Ribe domkirke 25. maj 32): **Aksel Emil Petersen**, * 9. marts 98 Nr Asmindrup. Forældre: Gdjr Jakob Peter P og Grethe Sofie Hansen. Stud Døcker 18, c 22² (h₁). Kkp Nykøbing-Rørvig 1. sept 22, sp V - Ø Vandet 11. dec 26, afsk 31. dec 63. ~¹ 14. febr 23 Anna Marie Dorthea Dragsdahl, * 3. jan 85 Helsingør, † 30. juni 64. Forældre: Skibskpt i Svitzer Carl Holger Petersen D og Anna Christine Christensen. – Hustrus broder: Grevinge.

Distriktsfmd ØM 37–49.

27. 28. juni 1964 (præst Kila, Strängnäs): **Povl-Erik Bjerno**, * 12. sept 20 Holstebro. For-

ældre: Præst i Metodistkirken Carl Johan Larsen B og Karen Martine Nielsen. Teol embedseksamen Metodistkirkens teol seminar, Gøteborg 47, Dr th Burton seminary, USA 55 (afhandl: Spiritus sancti ficator). – Præst i Metodistkirken 47–60, 56–60: Distriktsforstander (provst), 60–62: Kirkelig rejsesekr Sverige, 62–64: Kyrkoadjunkt Kila, Strängnäs stift, Sverige. ~ 1. juni 47 Marie Christensen, * 16. januar 16 Hjørring. Forældre: Frugthdr Christian C og Adine Thomsen. – Fætter: Sp Bellahøj k, Kbhvn. Søster ~ baptistpræst Kyrø-Rasmussen, Kbhvn.

Fmd Evg afholdsfd 52–60, fmd Metodistkirkens ungdomsfd 58–60, generalsekr De danske afholdelskabers landsf 53–55, sekr og kass World Chr Temp Federation.

Udg 53: En folkebevægelse gennem 50 aar, 54: Alkoholforsorgen i Danmark, 59: Metodistkirkens liv og lære, 62: Bulletin ang Vest-afrika, i WCTFs information, 64: Relig i Vestafrika.

Kaldskapellan

(Oprettet 5. sept 1946, omdannet til rkp 1. juni 61, 12. kl, bolig i Vejrup).

1. 22. jan 1947–24. febr 49 (hjpr her 11. maj 44): **O. M. Jørgensen**, fl t Borris-G, se der.

2. 29. juni 1949–1. juni 61 (hjpr Værløse 47): **J. H. B. Abildtrup**, rkp her.

Residerende kapellan

(12. kl)

1. 1. juni 1961 (kkp her 29. juni 49): **Jens Holger Byskov Abildtrup**, * 8. dec 08 Fuur. Forældre: Førstelærer Kristen A og Karoline Elise Marie Byskov. Stud Viborg 30, c 37² (h₂), hjpr Sdr Bjert 19. maj 38, do Kauslunde 40, do Flødstrup-U 42, realskol Ryomgaard 46, hjpr Værløse 47. ~ 21. dec 41 Alma Paulsen, * 24. jan 14 Rinkenæs. Forældre: Stationsforstander Christian Andreas P og Kristiane Brandnerup.

Litt: Jyske byer og deres mænd, 1916, L. P. Borberg: En middelald selvejerbondeslegt, Ribe aarb 1944–47, 169–222, Vald, Andersen: Af Varhos nyere historie, Ribe aarb 1960–63, 608 f, P. Lund: Jul i Vestjylland 1953, s 38 f, M. A. Ebbesen: Af Nr Grisbæk bys hist 1620–1700, Ribe aarb 1944–47, 464 f. O. Nielsen, G herred, 1872.

AASTRUP—VESTER STARUP

Aastrup sogn, 5762 ha, herredets største sogn, ligger for størstedelen paa Lindknud bakkeø, der gaar fra Sneum aa mod vest til Vejen aa mod øst, ikke særligt højtliggende (indtil 43 m, Rishøj), svagt bølget, overv sandet jord. Mod NØ store opgravede mosedrag (Kulmose) og en del af Klelund plantage, flyvesand i en del af Klelund plantage. Ogsaa plantage mod NV. – Byerne Aa, stationsbyen Glejbjerg (500 indb) med centralskole fra 1964, bibl, mh fra 1917, lystanlæg, sportsplads, hotel, dambrug, butikker m m, bebyggelserne Tvile, Tvilho, Terpling, Vejsig, Skovbølling, Grene, Gettrup, Bolding, Katbøl m m.